Dr. Garay Ildikó*:
Megtakarítási életbiztosítások: kötelező tájékoztatás, igényfelmérés segít a választásban

A megtakarítási jellegű életbiztosítások összetett pénzügyi konstrukciók, ezért az ügyfelek alapos tájékozódás és körültekintő döntéshozatal révén tudják kiválasztani az igényeiknek megfelelő terméket.

A hosszú távú megtakarítási termékek megfelelő kiválasztásának alapja a szerződéskötést megelőző körültekintő tájékozódás és mérlegelés. Érdemes ebben ügyfélként aktívan és tudatosan közreműködni, hiszen ez szükséges az egyéni igényeinkhez illeszkedő biztosítás kiválasztásához, illetve a – jogszabályok által biztosított – ügyfélvédelmi garanciák érvényesüléséhez is.

Az igények felmérése

A biztosítási értékesítőnek a szerződés megkötése előtt meg kell határozniuk a leendő szerződő/biztosított konkrét igényeit. Az igényfelmérésnél elvárás, hogy az ügyfélnek javasolt bármely biztosítási termék összhangban álljon az annak tájékoztatása alapján megállapítható biztosítási igényeivel és szükségleteivel.

Alapvető kérdés, hogy milyen célra és időtávra szeretne az ügyfél félretenni, illetve mikor lenne szüksége a megtakarított összegekre. Ezen életbiztosítások legtöbbször hosszú távra kialakított konstrukciók, és a költségszerkezetük miatt általában nem ideálisak sem rövid, sem középtávú befektetési célokra. Ha a lejárati idő előtt szeretne az ügyfél a felhalmozott összeghez hozzáférni, előfordulhat, hogy nemcsak a várt hozamtól, hanem a megtakarításra szánt, befizetett összeg egy részétől is eleshet.

Egy rendszeres díjas életbiztosítás választása pénzügyi elkötelezettséget is jelent: a tartam alatt a teljes díj folyamatos megfizetését vállalja a szerződő. Ha ezt nem tudja teljesíteni, annak szerződéses következményei lehetnek. Ennek költségei miatt pedig nemcsak a hozam, hanem az addig megtakarított tőkeösszeg is csökkenhet.

A következő szempont az igények mérlegelése során, hogy milyen biztosítási védelemre van/lehet szükség. Meg kell határozni, hogy milyen események ellen lenne igény a biztosítási fedezetre: a család pénzügyi támogatására egy hirtelen bekövetkező halál esetén, esetleg jövedelemkiesésre, vagy a hitelek tovább fizetésének biztosítására. Mindezek alapján határozható meg a biztosítási összeg, amelyet baj esetén a biztosító kifizet.

A kockázati védelemnek viszont minden esetben külön díja van: a teljes befizetésből a kockázati biztosítási összegek miatt levont díjrész a biztosítónak a kockázat átvállalása miatt jár. Az e célra beszedett összeg tehát nem gyarapítja a megtakarítást, a díjnak ezt a részét a biztosító nem köteles a tartam végén akkor sem visszafizetni, ha nem következett be semmilyen káresemény. Azt is érdemes előre tisztázni, hogy a választott kockázati biztosítási összeg miatti díjrész az életkor növekedésével milyen mértékben fogja terhelni a megtakarításra szánt befizetésünket.

Az alkalmasság értékelése

A megtakarítási életbiztosításon belül a biztosítási alapú befektetési termékek (Insurance Based Investments Product, IBIP) lejárati vagy visszavásárlási értéke – részben vagy egészben, közvetlenül vagy közvetve – ki van téve a piaci ingadozásoknak. E konstrukciók az egyik legkomplexebb pénzügyi termékek közé tartoznak, a hazai jogszabályok alapján így kizárólag tanácsadással értékesíthetők. A biztosítóknak az értékesítés előtt az igényfelmérésen túl ezért személyre szabott ajánlást is készíteni kell, és ebben bemutatni, hogy az ügyfél számára miért épp az adott termék felel meg leginkább.

A személyes ajánlásnak összhangban kell állnia az ügyfél pénzügyi lehetőségeivel. Az azt megelőző felmérésnek így ki kell térnie az ügyfél rendszeres jövedelmének forrására és nagyságára, fel kell mérnie vagyonát, ezen belül pedig számba kell venni a könnyen hozzáférhető és a kevésbé likvid eszközöket is. Szintén alaposan fel kell tárni a pénzügyi teherbírási és veszteségviselési képességet is. A cél, hogy az ügyfél ne vállaljon annyi rendszeres díj megfizetését, ami a fennálló kötelezettségei teljesítését veszélyeztetné, illetve képes legyen fenntartani a szerződést az ajánlott tartási időben (akár 20 évig is), pénzügyi biztonsága kockáztatása nélkül.

Lényeges további információ a kockázatvállalási hajlandóság, hogy az ügyfél milyen mértékű piaci ingadozást lenne hajlandó elviselni egy nagyobb hozam reményében. Szintén fel kell mérni a befektetéssel összefüggő elvárásokat, így azt, hogy milyen tartam alatt és mekkora hozamra számít az ügyfél. Figyelembe veendők a fenntarthatósági elvárások is, azaz, hogy a befektetés kiválasztása során fontos szempont-e a fogyasztónak, hogy az környezeti vagy társadalmi célokat szolgáljon. Végezetül az is elvárás, hogy az értékesítő megbizonyosodjon arról: az ügyfél rendelkezik a választott termék sajátosságainak, kockázatainak és működésének megértéséhez szükséges háttértudással vagy korábbi tapasztalattal.

Az összegyűjtött adatok értékelését követően egy alkalmasságról szóló nyilatkozatot is át kell adni az ügyfelek részére. Ebben összegezni kell a nyújtott tanácsokat és azt, hogy az ajánlott termék miként felel meg az adott személy kockázattűrésének, pénzügyi helyzetének, veszteségviselési képességének, illetve ismereteinek és tapasztalatainak.

Az értékesítők általában egy előre meghatározott kérdéssor, űrlap segítségével végzik a kötelező felméréseket. E módszer nem akadályozhatja meg, hogy a tanácsadás során az egyéni, releváns ügyféligényeket, célokat és speciális egyéb jellemzőket is rögzítsék, figyelembe vegyék. Az ügyfélnek ezért bármikor lehetőséget kell adni egyéb, számára lényeges információk közlésére. Ezeket – a későbbi esetleges viták kapcsán – javasolt írásos formában is rögzíteni.

Kötelező tájékoztatások

A megtakarítási életbiztosítás kiválasztását uniós és a hazai jogszabályok által előírt kötelező tájékoztatások is segítik.

1. Ilyen az életbiztosítási termékismertető elkészítése és átadása. Ennek tartalmaznia kell egy rövid indokolást is, hogy az elvégzett igényfelmérés, igénypontosítás alapján miért az adott

szolgáltatású, tartamú és biztosítási összegű biztosítás megkötését javasolja a biztosító. Be kell mutatnia a szerződés tartama alatt várható visszavásárlási, illetve díjmentes leszállítási értékeket is. Ezek segítségével tájékozódhat az ügyfél arról, hogy az adott szerződésnél annak megszüntetése (visszavásárlása) vagy a díjfizetés megszüntetése esetén az egyes években milyen összegre számíthat.

2. A teljes költségmutató (TKM) a megtakarítási életbiztosítások költségeinek összehasonlítását segíti. A modell-TKM egy jogszabályban meghatározott típusszerződés alapján mutatja be a termék költségszintjét, míg a 2026 januárjától kötelezően átadandó egyedi TKM a konkrét szerződés jellemzői alapján készül. A TKM évesített, százalékos formában fejezi ki, hogy a biztosítás költségei a szerződés tartama alatt milyen mértékben csökkentik a befektetés elérhető hozamát (e mutatószámon túl viszont a szerződés teljes tartam alatt még esetleg merülhetnek fel költségek).
3. A megkötendő szerződéssel kapcsolatos kötelező tájékoztatások legfontosabbjai közé tartozik a biztosítás tartama és a kockázatviselés kezdete, a biztosítási esemény és a biztosító szolgáltatása, a díjfizetés és a díjmódosítás szabályai, valamint a szerződés megszűnésének és felmondásának feltételei. A tájékoztatásnak ki kell térnie a biztosító térítése alóli mentesülésének eseteire és a kizárásokra, továbbá – a termék jellegétől függően – az értékkövetésre (indexálása) és az esetleges többlethozam visszajuttatására vonatkozó szabályokra is. A biztosítók ezeket az információkat jellemzően az általános szerződési feltételekben mutatják be, ezért annak alapos áttanulmányozása különösen fontos a döntés előtt.
4. A biztosítóknak Kiemelt Információs Dokumentumot (KID) is készíteniük kell. Ez a legfeljebb háromoldalas, egységes formátumú dokumentum a termék legfontosabb jellemzőiről, kockázatairól és lehetséges teljesítményéről ad összefoglalót. Az összesített kockázati mutató egy 1-től 7-ig terjedő skálán azt mutatja meg, hogy mekkora kockázatot jelenthet a befektetés a piaci változások, illetve a fizetési kötelezettségek nemteljesítése miatt. A KID-ben szereplő teljesítmény-forgatókönyvek különböző feltételezések mellett azt szemléltetik, hogyan alakulhat a befektetés értéke. Szintén fontosak a bemutatott ajánlott tartási időre és a korai megszüntetés lehetséges következményeire vonatkozó információk.

Ezeken túl a jogszabályok még egyéb kötelező tájékoztatást is előírnak. Ezeket a szerződéskötést megelőzően kellő időben meg kell osztani az ügyféllel, hogy ő ténylegesen áttanulmányozhassa a dokumentumokat. A lényeges szóban elhangzott tájékoztatásokat érdemes emellett írásban is rögzíteni, illetve összevetni az átadott írásos dokumentumokkal. A folyamat még az ajánlat aláírásával sem feltétlenül ér véget: a szerződés létrejöttéről szóló tájékoztatás kézhezvételét követően a fogyasztó szerződőnek – a törvényben meghatározott feltételekkel és kivételekkel – még 30 nap áll rendelkezésére, hogy indokolás nélkül felmondja az életbiztosítási szerződést.

Az MNB a megtakarítási életbiztosítások összetettségére és sajátosságaira figyelemmel ajánlásában további elvárásokat és követendő jó gyakorlatokat határozott meg, ezzel is támogatva az ügyfelek valós igényeinek megfelelő, hosszú futamidejű etikus megtakarítási életbiztosítások létrejöttét, illetve a tudatos ügyféldöntések meghozatalát.

** A szerző a Magyar Nemzeti Bank felügyeleti tanácsadója*

„Szerkesztett formában megjelent 2026. november 6-án a VG.hu oldalon.”